

Badania wydajności użytków zielonych

Z prac Oddziału Paszowisk i Użytków Zielonych Instytutu Zootechniki

Oddział Paszowisk i Użytków Zielonych I. Z. prowadzi prace mające na celu badanie wydajności użytków zielonych w różnych warunkach fizjograficznych kraju. Zasadniczy trzon badań stanowią doświadczenia dotyczące poznania wartości pastwisk użytkowanych przez poszczególne gatunki inwentarza. Obranie tego działu badań wynikało z ogromnej wagi tego zagadnienia w Polsce. Pastwiska zajmując ponad 1 600 000 ha powierzchni stanowią zasadnicze wyżywienie dużej ilości zwierząt domowych w ciągu okresu letniego. O plonie pastwisk wiemy jednak niewiele. O ile w plonowaniu łąk czy innych użytków orientuje się przeciętnie każdy rolnik po ilości zebranego siana, to niełatwo jest stwierdzić wydajność pastwisk ze względu na trudność ilościowego mierzenia tej paszy, którą zwierzę każdorazowo pobiera. Obserwacje i obliczenia wykazały, że ilość zjedzonej przez zwierzęta paszy na pastwisku podlega znacznym wahaniom, zależnym tak od stanu samego pastwiska, jak również dyspozycji zwierzęcia, jego przygotowania do wypasu oraz chęci zbierania karmy, która ze względu na smakowitość, porę roku, zawartość wody w roślinach może być bardzo różna.

Badania wydajności pastwisk zapoczątkowano u nas przed 25 laty w kilku zootechnicznych zakładach doświadczalnych (Mużyłów, Stanisłówka, Świsłocz, Sarny). Prace te łącznie z badaniami prowadzonymi po 1945 r. dają już pewną niejaką podstawę do ogólnego orientowania się w plonach pastwisk. Ze względu na stosunkowo niewielką liczbę tych badań nie mamy jednak możliwości określenia dokładniej tej produktywności ani też nie można wskazać, w których okolicach kraju gospodarstwo pastwiskowe jest bezwzględnie konieczne, a gdzie można pastwiska trwale zastąpić użytkami przemiennymi lub mieszankami skarmianymi w oborze lub na polu. Wyjaśnienie tych zagadnień oraz

trwale prowadzenie badań mających na celu wypełnienie tej luki wziął za podstawowy cel swej pracy Oddział Paszowisk i Użytków Zielonych Instytutu Zootechniki.

Dalszym bodźcem do zajęcia się badaniami pastwiskowymi były:

1. Wielkie znaczenie pastwisk w rozwoju hodowli zwierząt domowych;
2. Znaczne zaniedbanie pastwisk i niezdawanie sobie sprawy przez rolników, że użytki te mogą być równie a nawet więcej wydajne i opłacalne od innych roślin uprawianych;
3. Konieczność wyjaśnienia wielu zagadnień z zakresu techniki gospodarstwa pastwiskowego.

W mierzeniu wydajności pastwisk posługuje się nauka dwoma metodami, tzw. skandynawską oraz analityczną. Metoda skandynawska, znana inaczej pośrednią, polega na zsumowaniu wszystkich pożytków, które dało pastwisko: w mleku, przyroście ciężaru zwierząt, wełnie, sianie lub zielonce itd. oraz przeszacowaniu ich przy pomocy odpowiednich współczynników na jednostki karmowe (skrobiowe, skandynawskie, owsiane). Metodą analityczną, zwaną również bezpośrednią lub próbną poletek względnie polską metodą Różyckiego, usiłujemy, przez wyskubywanie i ważenie porostu pastwiskowego przed i po pasieniu, ustalić, ile zwierzęta paszy pobrały i jakie jej ilości pozostały, zatem jaki jest stopień wykorzystania pastwiska. Badania te muszą być połączone z analizami botanicznymi i chemicznymi dla stwierdzenia wartości karmowej paszy pastwiskowej. Obie metody orientują rolnika o wydajności pastwiska. Prostsza i łatwiejsza w wykonaniu jest metoda skandynawska, która z tego względu rozpowszechniła się w wielu krajach i służy rolnictwu do porównywania wartości poszczególnych pastwisk między sobą oraz w różnych okresach czasu. Metoda ana-

lityczna jest jednak dokładniejsza i trudniejsza, na skutek czego stosują ją głównie Zakłady Doświadczalne, które mają możliwość wykonania potrzebnych analiz.

Oddział Paszowisk i Użytków Zielonych Instytutu Zootechniki pracuje obiema metodami w zakresie badań pastwiskowych. Doświadczenia rozmieszczone są na terenie całej Polski i znajdują się w Zootechnicznych Zakładach Doświadczalnych oraz Państwowych Gospodarstwach Rolnych. Zasadą jest, aby reprezentowana była możliwie jak największa ilość gleb oraz stref klimatycznych w kraju. Porównanie wyników otrzymanych w poszczególnych latach oraz w całej ich serii da możliwość ustalenia, w których okolicach pastwiska są wydajne, a gdzie należy się liczyć z ich niższymi plonami. Rozstrzygnięcie tego problemu należy do prac długofalowych. Choć każdy rok będzie nas zbliżał do coraz lepszego krystalizowania się poglądu na wartość gospodarstwa pastwiskowego w poszczególnych częściach kraju, konieczne jest prowadzenie tych doświadczeń jeszcze przez kilka lat.

Do zagadnień z zakresu techniki prowadzenia gospodarstwa pastwiskowego, nad których rozwiązaniem Oddział pracuje, należy tematyka:

1. P a s t w i s k a d l a b y d ł a :
 - a) wielkość stosowanych kwater,
 - b) użytkowanie pastwisk przez jeden gatunek inwentarza względnie więcej,
 - c) użytkowanie pastwisk (jednostronne czy zmienne,
 - d) intensywność i czas stosowania nawożenia azotowego,
 - e) wpływ sztucznego zraszania,
 - f) wpływ różnych pastwisk na rozwój cieląt,
2. P a s t w i s k a d l a o w i e c :
 - a) kwaterowy czy wolny wypas,
 - b) wpływ nawożenia siarczanami na ilość i jakość wełny,

c) koszarowanie jako sposób niszczenia chwastów.

3. P a s t w i s k a d l a ś w i n :

- a) wpływ pastwiska na rozwój młodzieży od wagi 35 do 80 kg,
- b) wartość okolicznościowego pastwiska z topinamburu w żywieniu świń.

Część wymienionych tematów jest już na ukończeniu i wyniki są stopniowo przekazywane do wykorzystania ich w praktyce gospodarstw PGR, spółdzielniach produkcyjnych oraz u indywidualnych chłopów. Trudność szybkiego zastosowania wyników doświadczeń stanowią koszty, które musi gospodarstwo zainwestować w urządzenie pastwiska, a zwłaszcza jego ogrodzenie. Aby koszty te zmniejszyć, zainteresowano Instytut Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa, tzw. aparatami do elektrycznych ogrodzeń pastwiskowych. Przyrząd taki został sporządzony, wypróbowany i oddany do masowej produkcji spółdzielczej firmie metalowej we Wrocławiu. Stosownie do Uchwały Rządu z 17 grudnia 1953 r. aparaty te zostaną w najbliższych latach rozpowszechnione. Prócz wymienionych prac Oddział Paszowisk i Użytków Zielonych prowadzi badania mające na celu stwierdzenie wpływu nawożenia mineralnego na wydajność pastwisk, kontrolę wydajności pastwisk przemiennych, działanie nawozów na pastwiskach górskich oraz zbiera materiały dotyczące użytkowania łąk na Śląsku i w Beskidach woj. Rzeszowskiego. Personel Oddziału prowadzi poza tym szeroką akcję popularyzacji wyników doświadczeń, współdziała z pracownikami Służby Rolnej w zakresie upowszechnienia wiedzy rolniczej oraz zwiększenia produkcji. Personel Oddziału opracował szereg artykułów z zakresu tematyki doświadczalnej oraz bazy paszowej.